

»NUŽNOST« PUTOVANJA,
PRONAĐENI ZAVIČAJ I HVAR

(O LIRSKIM ZAPISIMA CHESTERA V. BEERSA)¹

Helena Peričić

1. Na tragu svojih nastojanja da na hvarskom i drugim znanstvenim skupovima predstavim opuse manje poznatih, zanemarenih, posve marginaliziranih ili rjeđe tumačenih autora, postupam tako i danas.

Namjeravam kazati nešto o pjesniku koji je u potpunosti nepoznat hrvatskoj književnoj publici. Na ovom mjestu pozabavit ću se temeljnim informacijama te obilježjima stvaralaštva čovjeka koji je za sobom ostavio samo jednu zbirku od sedamdesetak pjesama odnosno lirskih zapisa – kako tu formu običavam nazivati. Pjesniku je ime Chester V. Beers.

A tom Chesteru »Chesu« Beersu, da je poživio, danas bi bilo oko 65 godina. O njemu je moguće naći tek nešto šturih makar značajnih informacija na internetskim stranicama, ali ipak glavninu spoznaja o njegovu životu temeljim na onomu što je o sebi napisao u prepisci i po-

¹ Lirski zapisi Chestera Beersa ovdje se po prvi put podastiru javnosti (kroz izlaganje i u tisku), kako u izvorniku tako u hrvatskomu prijevodu, te se imaju smatrati zaštićenim autorskim rukopisom.

pratnim tekstovima za vlastite pjesničke zapise. Ovaj prilog zapravo bi imao biti svojevrsnim znakom temeljnoga upoznavanja, ali i sjećanja na Beersovo pjesništvo iz doba kad je za svoga boravka u Dubrovniku u proljeće 1987., tijekom pohađanja poslijediplomskoga seminara o sentimentalnosti u modernoj književnosti i kulturi, ozbiljno narušena fizičkoga zdravlja, zapravo jedva hodajući (jer mu je – kako je objasnio – kapacitet pluća bio krajnje reduciran), najavio i obećao mi, kao kolegici s dubrovačkoga skupa dati svoju zbirku pjesama sa željom da one, moguće, budu prevedene i objavljene u Hrvatskoj, njegovoj pradomovini, točnije zavičaju njegovoga djeda i bake po majci. Zbirku sam dobila, a nekoliko mjeseci nakon njegovoga napuštanja Hrvatske i povratka u Sjedinjene Američke Države, te iste 1987., Chester Beers umro je u jesen, najvjerojatnije u listopadu, o čemu je svjedočila poštareva pisana napomena »Deceased« na kuverti pisma koje mi je vraćeno.

Riječ je ovdje o pjesniku rođenomu, prema dostupnim informacijama, u Kaliforniji 1947. ili 1948. godine. Svoje je zadnje godine proživio u Oregonu gdje se, kako je za sebe napisao: »dekalifornizirao (se) da bi se potom oregonizirao«.

Roditelji Beersove majke napustili su Hrvatsku i doselili se u SAD – prema Beersovim bilješkama – 1913. godine.

U dobi od 20 godina, u kolovozu 1967. Beers je postao stopostotnim invalidom-veteranom Vijetnamskoga rata: patio je od posljedica udisanja tzv. *Agent Orange*,² otrovnoga herbicida koji su koristile američke vojne snage u Južnom Vijetnamu i kojemu je bilo, navodno, izravno izloženo oko četiri milijuna ljudi, kako Južnovijetnamaca tako pripadnika američke

² *Agent Orange* je bilo kodno ime najpoznatijeg »kišnog herbicida« koji su američke vojne snage koristile u Vijetnamskom ratu između 1961. do 1971. Preko 20 milijuna galona ovoga herbicida poprskano je preko Južnoga Vijetnama, a preko 4 milijuna ljudi je bilo izravno izloženo ovoj kemikaliji.

vojske.³ O tom svom iskustvu on sam nije nigdje preciznije govorio niti pisao, ali o toj činjenici postoje internetski podaci u bilješci o Beersovoj smrti.⁴

2. U ovom radu motrene pjesme izabrane su iz Beersove jedine pjesničke zbirke (koja je ostala u rukopisu) a koja je bila rezultatom odluke da nakon gotovo pogibeljnoga napadaja upale pluća u listopadu 1985., ostvari svoju »neutaživu želju za ponovnim putovanjem«. Uvodno slovo zbirci, koje je autor ispisao rukom, sadrži Beersovu ispovijed kako: »Rekoše da neću poživjeti, da putovati ne bih trebao, teretiti svoja pluća, no bilo je nužno...«

Naslov je ove zbirke *By Express Disorder*; autor ju je dovršio, kako je rečeno, 1987., neposredno pred svoju smrt; Beers je zbirci dodao podnaslov »Iliad of a Disabled Poet« (»Ilijada osakaćena pjesnika«), zamislivši je kao kronološki ispričanu priču koja slijedi redosljed događanja u *Ilijadi*. To je zapravo njegovo kratko – ne osobito jasno, primjećujem – obrazloženje iz uvoda u zbirku, no detaljnijeg tumačenja nema.

Sam naslov zbirke *By Express Disorder* pjesnik Beers preuzeo je iz romana Anne Brontë *Stonar Wildfell Halla*; ono što je Brontë naslovila »vihornom žudnjom« (»by express desire«) Beers je preinačio u »vihorni nered« (»by express disorder«). Nered ili zbrka ili – predložila bih prevesti kao *bez-red* (»disorder«), kako je sam okarakterizirao svoj pjesnički korpus, upućuje na autorovu bol – i tjelesnu i emocionalnu: »To je bezred, čuvstveni

³ Godine 1992. u zadarskom sam tjedniku, potaknuta sudbinom Ch. Beersa i njezinim korespondiranjem s onodobnim događanjima na području Zadra i Hrvatske, objavila kraći prozni tekst pod naslovom »Jedan novi Saigon« (»Jedan novi Saigon« /priča/, *Narodni list*, Zadar, 4. 4.1992., 8.).

⁴ Evo što o Beersu piše na portalu *In Memoriam srednje škole Burlingame, Hillsborough and parts of San Mateo and Millbrae, California* (maturanti iz 1965.): *Chester »Chet« Beers (1987) - Chet is one of two members of our class to have died as a result of the Viet Nam War. Chet suffered and died from the effects of Agent Orange. His name is memorialized on a monument near the Viet Nam Memorial in Washington DC.* (In Memoriam: http://www.bhs1965.com/new_page_7.htm)

In August 1967, the author became a twenty-year old 100% disabled Vietnam veteran. He is a native Californian residing now in the state of Oregon, or as he puts it — "unCalifornicated myself To become Oregonized."

Having suffered a near-fatal bout with pneumonia Oct. 1985, these poems appear after months of rehabilitation, and an insatiable desire to travel again. His ^{mother's} Croatian parents immigrated to America in 1913.

By Express Desire :

I got the title from the novel, "The Tenant of Wildfell Hall." Anne Brontë wrote, 'by express desire'.

I came up with the 'disorder.'

Chronologically, the poems are telling in i-l-i-a-d sequence. The disorder alludes to my — pain, or is it the disorder of my feelings, my life, and/or inadequacies I disdain.

Uvodno slovo Chestera V. Beersa pisano vlastitom rukom

nesklad, moj život i/ ili nedostatnosti/nedoraslosti koje prezirem«, napisao je Beers u uvodnoj bilješci.

Beersova zbirka, tematski protkana vlastitim ratnim iskustvom, ali i upoznavanjem s domovinom svojih predaka, ni u Sjedinjenim Državama niti u Hrvatskoj nije nikad objavljena, a ovom prigodom izabrane pjesme predstavljam u prijevodu s engleskoga jezika uglavnom Sintije Čuljat, te rijetke zapise ili rečenice iz Beersova rukopisa u vlastitom.

2. 1. Među pjesmama zastupljenima u zbirci moguće je razlikovati barem tri središnja tematski obilježena ciklusa. Budući da se radi o zbirci nastaloj tijekom putovanja kroz Sjedinjene Američke Države, Kanadu, Irsku, Englesku, Italiju i bivšu jugoslavensku državu, glavninu pjesama predstavljaju lirska svjedočenja o mjestima kroz koja autor putuje, prolazi ili se u njima zadržava, iz kojih prikuplja i asimilira iskustva u ulozi – moglo bi se kazati – hodočasnika – na svom – slutio je i pogodio – posljednjem putovanju tijekom 1986. i 1987.

2. 2. U drugu skupinu ulaze pjesme koje predstavljaju sjećanja na Vijetnamski rat – otvoreno izrečena ili prikrivena nekom asocijacijom koja pod površinom čuva ratni prizor – u kojemu je Beers kao vrlo mlad sudjelovao; to su primjerice pjesme »Moj kišobran«, »Patos za mog brata« ili – prema prevoditeljskom rješenju Sintije Čuljat – »Mom bratu s ljubavlju« (»Pathos for My Brother»).⁵ Njima bismo mogli pridružiti zapise koji se temelje na sjećanju na djetinjstvo ili prijatelje iz rane mladosti, a koji svjedoče ili kontekstualiziraju središnju temu ili potrebu osmišljavanja – dakle, davanja smisla – ratnomu iskustvu. Mudrosti ispisano u Beersovim stihovima, pa i u upravo spomenutom zapisu: onom koji nosi naslov »Patos za mog brata«/ »Mom bratu s ljubavlju«. Isprva zapis ukazuje na sentimentalno sjećanje na prijatelja (ili pravoga brata?) iz djetinjstva, ali do konca pjesme moguće ga je sagledati i razumjeti – imajući na umu

⁵ Str. 40 u rukopisu.

cjelokupnu zbirku i njezinu protkanost ratnim iskustvom – kao poruku upućenu mladiću, pripadniku neprijateljske vojske:

*No, od osramočena se vremena nikad ne zacjeljuje, objiesno
voće sad je uklonjeno*

*Žalim za onim smjernim dobom
Kad više nećemo imati modrica, i
Dok moji propusti posrću na
Nestalnu vlažnu vjetru
Molim da za nas prijateljska glazba
Ponovno poteče.⁶*

(»Mom bratu s ljubavlju«, napisano 7. veljače 1987.)

2. 3. Treću pak skupinu u zbirci predstavljaju autoreferencijalne pjesme: sam čin pisanja stihova, pjesmotvorstva, Beers problematizira u primjerima kao što je zapis »O sačinjanju pjesme« (»On Making a Poem«)⁷ u kojoj govori o svojoj negdanjoj sposobnosti pisanja jednostavnih rečenica koja se u sadanosti preobrazila u pisanje fragmenata.

U istu skupinu potom spadaju zapisi pod naslovima »Fragmenti« (»Fragments«), »Taština« (»Vanity«), »Braća« (»Brethren«) te »Definicija« (»Definition«) koja se sastoji od samo dva stiha:

*Ako pjesnik mora biti pustinjač a spisatelj poludjeli budalaš
Taj sam.⁸*

Volju za životom kakvoga nije mogao iskusiti, pjesnik iskazuje u pjesmi »Taština« (»Vanity«) u kojoj tvrdi kako:

*Volio bih trčati i razgibati svoju muževnost
Trčati poput Joea Montane
Ili govoriti poput Jesseja Jacksona,*

⁶ Prijevod na hrvatski: Sintija Čuljat.

⁷ Str. 41 u rukopisu. Prijevod: Sintija Čuljat.

⁸ Str. 35 u rukopisu. Prijevod: Sintija Čuljat.

*ali ne slijedom makijavelističkih poriva
Ili mačističkoga pregalaštva
Već milošću krhkoga ushita.⁹*

*I would like to run and flex my manhood
To run like Joe Montana
Or speak like Jesse Jackson,
Not from Machiavellian instincts
Or machoist ambition
But by the grace of fragile delight./*

(iz zapisa »Taština«)¹⁰

2. 4. Među pjesmama iz putopisne kategorije u kojima se spominju mjesta i krajevi u Sjevernoj Americi, Britaniji i Italiji itd., upravo se nalaze i one zapisane na putu kroz Hrvatsku odnosno Dalmaciju, tijekom posjeta otocima i turističkim središtima; takvi su lirski zapisi »Buljim u putnike« i »Dubrovnik«. Ponekad, unatoč očitij umještenosti pjesme u kakav dalmatinski ambijent, nema spomena mjesta u samom zapisu, ali se on nalazi u oznaci lokacije na kojoj je pjesma nastala; slučaj je takav u pjesmi »Sentimentalno zacjeljivanje« (»Sentimental Healing«)¹¹ nastaloj u Dubrovniku, kako piše podno zapisa: u »Uvali Lapad u Dubrovniku«,¹² gdje je more boje žada (»the color of the sea is jade«), ili ispod pjesme »Sjena na suncu« (»A Shadow in the Sun«), napisanoj također u Dubrovniku u ožujku 1987.¹³ U jednoj od »jadranskih pjesama« naslovljenoj »Jadranski hotel« (»Adriatic Hotel«)¹⁴ Beersu se »uzdasi« obližnjega mora prisposobljuju kao ravnomjerno melodramatično ljudsko disanje u susjednoj hotelskoj

⁹ Prijevod na hrvatski – Helena Peričić.

¹⁰ Str. 41 u rukopisu.

¹¹ Str. 44 u rukopisu.

¹² Isto.

¹³ Str. 43 u rukopisu.

¹⁴ Str. 34 u rukopisu.

sobi; a taj zvuk nudi empatično smirenje (»empathic soothing») porivu njegovih plitkodišućih pluća.

U ovoj su skupini dakle pjesme poput: »Hvar«, »Žena s Hvara« (»The Woman of Hvar Island«), »Dalmatinski zalazak sunca« (»Dalmatian Sunset«), »Dalmatinski otok« (»Dalmatian Island«), »Dioklecijanova palača« (»Diocletian's Palace«), »Dražesna gospa s Lapada« (»Lovely Lady of Lapad«), »Jadran« (»Adriatico«), ili »Sušni Zagreb« (»Zagreb without Rain«).

Petnaestak je lirskih zapisa posvećeno Dalmaciji. Hvar se tu izrijeком spominje tek u nekoliko pjesama, ali bez spomena imena ima ga u desetak. Primjer je za to pjesma »Dalmatinski otok« (»Dalmatian Island«) u kojoj čitamo o znamenju što bi moglo biti upravo hvarsko:

*Skupa su opojno blago
Lavanda i ružmarin
Limun i mandarina
U blagoslovljenu otežalu uzduhu.*

*/Together the scented trove
Lavender and rosemary
Lemon and tangerine
Is a blessed sedated breath.¹⁵*

Ili pak u zapisu »Dalmatinski suton« (»Dalmatian Sunset«):

*U smiraj dana njišteći vjetar visoko jaši
Na jednokratnim oblacima golemi vatreni valovi
Metalni medaljon dalmatinske lomače
Nabacuje planinski ogrtač zlačanoj obali
Što raste i blijedi pred zapadnim obzorom.*

*/At dusk the whinnyng wind rides high
On time-exposed clouds of billowy fires*

¹⁵ Str. 33 u rukopisu. Prijevod: Sintija Čuljat.

*The metallic medallion of a Dalmatian pyre
Appliques a mountainous mantel to a golden littoral
That ebbs and fades down under the western horizon./¹⁶*

U pjesmi »Kamena kontemplacija« (ili »Kameno promišljanje«, op. H. P.) (»Stone Musing«), gdje se spominju kamene stube koje vode prema vrhu brda i ruševna kuća posred toga puta, nekako se daje prisposobiti sam grad Hvar:

*Čista jednostavnost čvrste cjeline
Unutar kraljevstva porozne mase
Lik u njegovu bezbučnom dijalogu
Preklinje za trenutnu stanku i ja slušam,
Istkanu litaniju od posvećenih tajni
I goreće plodove ljudskoga strasnoga posla.¹⁷*

*/Sheer simplicity as a steadfast entity
Within a realm of porous mass
The character of its soundless dialogue
Entreats a momentary pause and I listen,
To a textured litany of hallowed secrets
And burning fruits of man's passionall labor./*

(ulomak iz zapisa »Kamena kontemplacija«/»Stone Musing«)¹⁸

3. Što se izražajnih obilježja tiče, zbirka obuhvaća lirske zapise različite duljine: neki predstavljaju dvostih, a neki podulje pjesničke oblike od par desetaka stihova; zapisi znaju biti nalik proznim, ali versificiranim crticama, ako su »prave« pjesme, tada su uglavnom pisane u slobodnom stihu, a mogu povremeno biti i kaligramski organizirane. Primjer je za to upravo jedna od »putopisnih pjesama« i to ona pod naslovom »Hvar«:

¹⁶ Isto.

¹⁷ Prijevod: Sintija Čuljat.

¹⁸ Str. 40 u rukopisu.

Kosi krovovi od crvene opeke strmo-
glavljuju se
preko
Kaskade kamenih zidova nanizanih vrtlića
ji
I s zavo te kalete ka
t
r
m
e
trgovima od zvonnika koji o-d-z-v-a-nj-nj-a-j-u duž
Lijenih palmama šibanih riva ususret
*Zvonkobistroj vodi tirkiznoga mora.*¹⁹

/Precipitous red clay roofs tumble
down
Cascading stony walls over terraced gardens
k
And st croo ed streets to
e
e
p
Bell-tolling plazas e-c-h-o-o-i-n-g along
Lazy palm-flagged quays into
*Acqua-tingling clear waters of a turquoise sea./*²⁰

3. 1. Značajno obilježje čini česta a katkad ponešto i bremenita upora-
 ba boja u zapisima (»zlačana obala«, »vatreni valovi«, »metalni medaljon
 dalmatinske lomače«), što zna svojom nametljivom eksplikativnošću
 umanjiti stilsku težinu stihova, iako uspijeva ukazati na Beersovu očaranost
 vizualnim, pogotovu ako je prizor ugodan njegovu perfekcionistačkom

¹⁹ Prijevod: Sintija Čuljat.

²⁰ Str. 32 u rukopisu.

oku, za čim u pejzažima dalmatinskih gradova i otoka nije trebao, dakako, dugo tragati:

*More od žada ljulja se u nestašnu nemiru
Modre note plešu oko draguljnih otoka (...)
(iz zapisa »Dubrovnik«).*²¹

Jedna druga pjesma o Hvaru, ona pod naslovom »Hvaranka«, ne ističe samo prirodne ljepote otoka već se temelji na priči iz jedne zabitne vale »(...) čije se legende /Rijetko prepričavaju« gdje Hvaranka pripovijeda o braći koja su ostavila otok, a slomljeni je otac nastavio »nepopustljivo raditi/ gomilajući kamenje u zidane nizove na strmim obroncima/ Vrha vale (.).«²² sve dok ga bolest nije dokrajčila.

Spomenuti zapis u svom drugom dijelu sadrži opažanje za putovanja autobusom o »začudnom pokrovu suhozida poleglu u sunčevu sjaju«, a »U pogledu strahopočitanje pred mišlju da je čovjek sam/ Mučio svu tu muku«.²³

Fabularnost svoje vrsti ili čak anegdotalnost začinjena ironijom, satirom ili blagim humorom u Beersovim zapisima nije rijetka. Primjerice, u zapisu »Taxi?« autor spominje taksista koji ga u jednom dalmatinskom gradu vozi duljim putem kako bi mu naplatio veći iznos za prijevoz do hotela.²⁴

Beersova istančana zapažanja dolaze do izražaja u osvrtima na slučajne prolaznike i putnike te njihove odnose, kao što je slučaj u zapisu »Buljim u putnike« (»I Peer at Passengers«).

²¹ Str. 31 u rukopisu. Prijevod: Sintija Čuljat.

²² Prijevod: Sintija Čuljat. Izvornik na str. 32 u rukopisu.

²³ Isto.

²⁴ Str. 35 u rukopisu: (...) *Especially, it / is nonsense to put your trust in a taxi driver to / ask him to take you to an appropriate hotel --- to put / your faith in him who is driving futher away from / where you wanted to be, and then overcharge you, / leaving you exasperated and angry at your own stupidity.*

*Budiskinja njemačko-kanadskog podrijetla što je nekoć radila za
Naciste, sad putuje s ruksakom i skrovitim duhom.
Poljakinja Wanda, pjesnikinja koja se ne može
Odlučiti je li udana ili nije.²⁵*

3. 2. Nisu rijetke onomatopeje, aliteracije te uopće iskorištavanje zvučnosti riječi kao u samom naslovu, ali i u ulomku zapisa »Krasna gospa s Lapada« (»Lovely Lady of Lapad«):

*Rastaljena uznemirenost tekućine izazivlje
Razuvjerava..... uvjerava.....putuvisputuuuhh
Divlja čarobnica snažna drhtaja
odgovara nježnim cjelovom.²⁶*

*/A molten stirring of liquid teases
Reassuring..... assuring.....assihhighhinggg
A wanton enchantress of a violent shudder
Answers with a gentle kiss./²⁷*

3. 3. Već spominjana autoreferencijalnost, stvaralačka samokritičnost, osviještenost vlastitih pjesničkih nastojanja razvidna je u pjesmi »Braća« (»Brethen«); tu su našli stanovito utočište izrijekom spominjani pisci poput autorove »sestre« (kako naziva) Emily Brontë, autoricu glasovitoga romana *Orkanski visovi*, te »braće« – pjesnikâ Williama Butlera Yeatsa, Dylana Thomasa, Wilfreda Owena, Alena Ginsberga i drugih, iz kojih, mrtvih, kako kaže, »izvlači toplinu riječi« jer je on »(...) portret nevješta pjesmotvorca/«.²⁸

Sam Beers kritički tumači vlastiti poriv za pjesničkim stvaranjem:

*Nekad bijah kadar napisati jednostavnu
Rečenicu,*

²⁵ Str. 18 u rukopisu. Prijevod na hrvatski: Sintija Čuljat.

²⁶ Prijevod na hrvatski: Sintija Čuljat.

²⁷ Str. 36 u rukopisu.

²⁸ Str. 38 u rukopisu.

*Potom otpočeh bilježiti fragmentarne misli,
Kadikad pjesničkoga naboja.*

(...)

*Ono što je preostalo maglovite su krhotine,
Razumijete li me još?*

(iz zapisa »O sačinjanju pjesme«)²⁹

Kao da odavde kreće ono što je u biti važno u čitavom odnosu između autora tj. pjesnika i čitatelja, a temeljeno je na komunikaciji i suosjećanju; doista na *iz-ricanju* riječi kojima bi oblikovao svoje osmišljavanje »iz-gubljenoga vremena« u življenju kakvo nije priželjkivao.

Povremeno se autoru omakne znatnija količina sentimentalnosti, kao primjerice u zapisu »Dioklecijanova palača«, pisanom pod dojmom muškoga pjeva koji prekida noćnu tišinu i djeluje na pjesnika utješno poput uspavanke:

Samo utješna glazba pronosi se k momu

Prozoru poput uspavanke

Odzvanja i titra

Između motiva volti od izdubljena kamena (...)³⁰

/The unaccompanied music of comfort warts to my

Window like a lullaby

echoing and resonating

Between the motifs of open-pored stone passages (...)³¹

4. Možda bi neki zapisi iziskivali veću samokritičnost autora, pročišćeniji izraz, izostavljanje pojedinih riječi ili izbjegavanje banalnosti i naglašene sentimentalnosti, ali: ovdje je riječ o zapisima koje imamo (ne) vrednovati u njihovoj konačnosti i zadatosti te koji – oni slabiji – u spoju s

²⁹ Str. 41 u rukopisu. Prijevod na hrvatski: Sintija Čuljat.

³⁰ Prevela Sintija Čuljat.

³¹ Str. 35 u rukopisu.

lapidarnim, ekonomičnim a time i snažnijima iz Beersova opusa predstavljaju istinski, autentični spoj autorova putovanja kroz prostor i riječi.

Iz svega toga osjećanja: sjetе, »patosa« (riječ višeznačna pa otuda neprevediva), nostalgije i boli proizlazi i desetak pjesama o »pradomovini«, u kojoj doduše žive kontrasti. Tako u zapisu »Sušni Zagreb« (»Zagreb without Rain«) u kojem spominje zagrebačke tramvaje preplavljene njemu nepodnošljivim »vonjem kuhanoga zelja«, Beers žudi za »svježim daškom mora koje je nedvojbeno slobodno«. Na drugoj strani pak, u pjesmi »Adriatico« nalazimo nadrealnu, arkadijsku sliku:

*Sjajne kretnje na tirkiznome brokatu
Žubore biseri na zapjenjenu žalu
Blistavi ametist savršene filigranske čipke
Smjestio je Lokrum na bajnu podlošku.*

*/Flashy gestures on a turquoise brocade
Purling pearls against a foamy shore
Sparkling amethyst of a perfect filigree lace
Made Lokrum Island set on a wonderful doily place./*

(iz zapisa »Adriatico«)³²

U tom kontekstu, povratak u domovinu svoga djeda i bake, udisanje »nedvojbeno slobodnoga mora«, očaranost i dobrim i lošim, silno nastojanje da se prevlada ružnoća nedorečenosti, nedostatnosti i suvišnosti, potisnuta u njegovu sjećanju i odbojna u »sadanjoj« svakodnevnici, te istančano promišljanje prizora, odnosa i svega što je tijekom života propušteno, neispričano, neispjevano – u nezaustavljivoj težnji za suočavanjem s događajem, viđenjem, razgovorom i doživljajem »u svilenom tkanju svemira« – daje putovanju Chestera Beersa kroz dalmatinske kraje i otoke poput Hvara – jednu sasama posebnu i specifičnu vrijednost.

Zbiljske su bitke sastavnim dijelom pjesničkoga svjedočanstva naslovljenim *By Express Disorder*. To je zbirka izražajno prilično kon-

³² Str. 36 u rukopisu. Prijevod: Sintija Čuljat.

vencionalna (autora koji istodobno o književnosti uči te se prvi i posljednji put okušava u pisanju stihova!), ali nesumljivo emocionalno teškoga ozračja nemoći i povremenoga pomirenja s vlastitim iskustvom, stanjem pa i vrlo izglednom smrću. Ta »Ilijada osakaćena pjesnika« Beersov je zaključni pohod među ostalim i Dalmaciji i Hvaru kao mogućemu mjestu samoodređenja; on ondje broji posljednje dane svojega stvarnog, aktualnog i egzistencijalnog rata te onoga prošlog, ali u njemu, pjesniku – upravo kroz njegovu osakaćenost i nemoć – rata još itekako živog.

»THE NECESSITY« TO TRAVEL,
THE FOUND HOMELAND AND HVAR
(ABOUT THE LYRICAL NOTES OF CHESTER V. BEERS)

A b s t r a c t

In this work, the author deals with a collection of poems called *By Express Disorder* of the unknown American poet of Croatian roots, Chester V. »Ches« Beers (Beers' Croat grandparents from his mother's side immigrated to America in 1913). He is the author who was born in California, and who lived the last years of his life in Oregon, or as he himself wrote: »he was de-californicized in order to become oregonicized«. Since his early youth, Beers was a hundred percent disabled veteran of the Vietnam War; at the age of twenty, in 1967, he was poisoned by inhaling the poisonous herbicide Agent Orange.

His poems selected for this work are taken from Beers' collection of poems which was the result of »an insatiable desire to travel again«, and which was written after an almost fatal attack of pneumonia in October of 1985, and thus, during the years of 1986 and 1987, Beers travelled through North America, Europe, and Croatia, recording his impressions in lyrical notes. The title of this collection, *By Express Disorder*, which he finished in 1987, just before he passed away, was taken by Beers – the poet – from the novel of Anne Bronte *The Tenant of Wildfell Hall* (*Stanar Wildfell Halla*); what Bronte called »by express desire«,

Beers modified into »by express disorder.« He also added the subtitle »Iliad of a Disabled Poet« to his collection. This work emphasizes poems like: »Hvar«, »The woman of Hvar Island«, »Dalmatian Sunset«, »Dalmatian Island«, »Diocletian's Palace«, »Lovely Lady of Lapad«, »Adriatico«, »Zagreb without Rain«, and so forth. Beers' collection, thematically connected to his own war-time experiences, but undoubtedly, also colored by a fascination (both positive and otherwise) with the homeland of his ancestors, has never been published in the United States of America, nor in Croatia, and poems selected for this occasion (from the granted manuscript of the collection) are presented and interpreted – offered for the first time ever to the public in the dominant translation from the English language, done by Sintija Čuljat.

The lyrical notes of Chester Beers are, in this work, presented to the public for the first time both in the original language, and in Croatian translation, and as such, they are considered to be the author's manuscript protected by copyrights.